

N:o 53.

Ank. till Riksd. Kansli den 1 Maj 1882, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till förändrad lydelse af §§ 1, 3 och 4 i förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 November 1845.

Från Första Kammaren har Lag-Utskottet fått till handläggning emottaga en af Herr *Per Samzelius* afgifven motion, N:o 26, som har följande lydelse:

»Kongl. förordningen den 20 November 1845 innehåller föreskrifter om hvad den, som tillhandlar sig lösören och tillåter att desamma få i säljarens vård kvarblifva, bör iakttaga, så vida de skola fredas från *utmätning* för säljarens skuld. Enligt flere af Kongl. Maj:t under de första åren efter förordningens tillkomst meddelade domar, hvarpå exempel lemnas i så väl Backmans juridiska handbok som Schmidts juridiska arkiv, ansågos de i nämnda förordning gifna föreskrifter jemväl böra tillämpas i de fall, då, under åberopande af upprättad köpeafhandling, någon sökte från konkursbo utbekomma löseegendom, som efter försäljning fått kvarblifva i säljarens vård. En motsatt uppfattning började emellertid redan för omkring 20 år sedan att hos flertalet af Högsta Domstolens ledamöter göra sig gällande. Genom dom af den 23 Maj 1862 faststälde nemligen Kongl. Maj:t ett Göta Hofrätts domslut, innehållande att, enär i ett då omtvistadt fall fråga ej yppats om jäf vid *utmätningstillfälle* emot företedd afhandling om köp af lösören (säljaren hade nemligen afträdt sin egendom till bor-

genärens förnöjande), Hofrätten funne stadgandena i 1845 års ofvannämnda förordning icke vara i saken tillämpliga. Den åsigt, som legat till grund för detta domslut, har äfven, så vidt jag känner, med större eller mindre pluralitet bland Högsta Domstolens ledamöter sedermera städse gjort sig gällande, då likartade tvister der afdömts. Visserligen har, på sätt vid juristföreningens för Skåne och Blekinge sammanträde den 28 Maj 1881 egde rum (se Naumanns tidskrift för lagstiftning, lagskipning och förvaltning 1881 sid. 622—623), ofta blifvit erinradt, att om man inskränkte rättigheten att framställa jäf emot lösöreköpsafhandling till endast de tillfällen, då utmätning skedde, kunde gäldenären genom afträdande af sina tillgångar till konkurs gifva laga kraft åt ett lösöreköp, som i och för sig vore olagligt. Konkurs vore för öfrigt i många hänseenden likartad med utmätning och kunde betraktas såsom en utnätning af gäldenärens *alla* tillgångar för *alla* hans skulder. De skäl, som verkat tillkomsten af lösöreköpsförordningen, talade i minst lika hög grad för att dess bestämmelser borde vara tillämpliga, när gäldenären kommit i konkurstillstånd, och då konkurslagen genom mångahanda föreskrifter sökte hindra gäldenär att gynna en borgenär på de andras bekostnad, vore det en betänklig inkonsequens i lagstiftningen, i fall gäldenärens försök i förevarande hänseende skulle genom konkurs underlättas; men härå har å andra sidan hufvudsakligen genmälts, att uti 1845 års lösöreköpsförordning uttryckligen talades om att dess bestämmelser gälde vid utmätning, och att förordningen såsom en undantagslag måste tolkas restriktivt.

»Hvilken åsigt än må anses vara den rigtige, är det emellertid ett faktum, att Högsta Domstolen och, såsom jag vågar antaga, samtliga hofrätter och underdomstolar numera anse 1845 års lösöreköpsförordning endast tillämplig i fall af utmätning. Sedan kännedomen härom börjat sprida sig till allmänheten, har, enligt hvad jag förnummit, man uppfunnit ett ganska enkelt och beqvämt sätt att gynna någon af sina borgenärer, utan att, på sätt vid lösöreköp var fallet, skada sin kredit. Man utfärdar nemligen till köparen (den borgenär man vill gynna på de andres bekostnad) en qvitterad räkning å all sin lösegendom och köparen utfärdar samtidigt till säljaren, i hvars vård egendomen får kvarblifva, ett hyreskontrakt, medförande rätt att emot en fingerad hyra få nyttja egendomen. Allt sker i största tysthet. Ingen bevittnad afhandling, ingen kungörelse, att uppläsas från predikstolen, intet uppvisande af afhandlingen hos kronofogden i orten, intet införande af afhandlingen uti Rättens protokoll, på sätt om lösöreköp är stadgadt. Hvertill tjenar allt detta, då man, så snart någon

annan borgenär vill utmäta egendomen, gör konkurs eller tilltvingar sig ett förmånligt ackord utan konkurs, visande att, om konkurs skulle inträffa, ingen tillgång utom den försålda egendomen finnes. — — —

»Det torde i den allmänna kreditens intresse vara högst behöfligt att 1845 års lösöreköpsförordning erhåller det förtydligande, att dess stadganden blifva tillämpliga äfven då konkurs inträdt. Det har nemligen i flere fall visat sig, att när lösöreköpsafhandling blifvit i föreskrifven ordning upprättad, men man icke innan utmätning skett hunnit vidtaga alla de i förordningen föreskrifna formaliteter, vid hvilket förhållande lösöreköpet icke kunde utgöra hinder för utmätningen, konkurs vidtagits i uppenbar afsigt att gynna köparen, hvilket äfven lyckats — ett förfarande, som det oakadt, enligt min tanke, djupt kränker den allmänna rättskänslan och förstör krediten, hvilken åtminstone affärsmän emellan dock ej kan undvaras.

»För vinnande af det utaf mig antydda ändamål och då utsigterna för närvarande äro ganska små, att genom en lämpligare förlagslagstiftning inskränka lösöreköpen, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen må för sin del besluta att vissa delar af Kongl. förordningen den 20 November 1845 erhålla ungefärligen följande förändrade lydelse:

1 §. Den, som tillhandlar sig lösören och tillåter att desamma få i säljarens vård förblifva, bör, så vida de skola fredas från *användande till betalning för säljarens skuld* — — —

3 §. Göres af fordringsegare vid utmätningstillfälle jäf mot då företedd köpeafhandling, vare han skyldig, derest han jäfvet fullfölja vill, att inom tre månader derefter instämma så väl säljaren som köparen till domstolen i den ort, der godset finnes, eller vare all talan i ty mål qvitt; och stånde godset i qvarstad derest sökanden inom fjorton dagar hos *öfverexekutor* ställer full borgen för den kostnad och skada som af qvarstaden följa kan. *Vill god man, sysloman eller borgenär i konkurs till boet återvinna lös egendom, som gäldenär sig afhändt, förfares på sätt särskildt stadgas, och gälle dervid samma jäf som vid utmätning. Lag samma vare ock, derest köpare vill från konkursbo utbekomma lösören, som han af gäldenären sig tillhandlat, men låtit i hans vård förblifva.*

4 §. Utan hinder deraf att med köpeafhandling om lös egendom blifvit så förfaret, som här ofvan sagdt är, ege domen efter omständigheterna pröfva *köpets* giltighet; och vare kö-

paren alltid pliktig, der *sakegaren* det äskar, att med ed betyga att emellan honom och säljaren är på god tro så tingadt och betaldt, som afhandlingen innehåller.»

Lika med motionären, finner Utskottet den bokstafliga tolkning af bestämmelserna i 1845 års förordning, som numera eger rum, och enligt hvilken iakttagande af dessa bestämmelser väl är erforderligt för att *freda* de försålda lösörena från *utmätning* för säljarens skuld, men icke för att, vid säljarens *konkurs*, lösörena skola få, såsom köparen tillhöriga, *ur konkursboet uttagas*, icke stå i öfverensstämmelse med förordningens anda och det ändamål, för hvilket den tillkommit. En sådan tolkning kan ock, på sätt motionären anför, gifva anledning till hvarjehanda bedrägerier.

Då emellertid ifrågavarande tolkning numera kan anses hafva blifvit häfdvunnen, synes lagstiftningens mellankomst vara påkallad af ett verkligt behof.

För att nå det åsyftade målet synes olika vägar kunna väljas: antingen att i förslaget syfte företaga en omarbetning af 1845 års förordning eller ock att i samma syfte göra erforderligt tillägg vare sig till 17 kap. 2 § Handelsbalken eller till 3 kap. Konkurslagen. Hvilkendera vägen än väljes, bör det naturligen, på sätt § 4 af 1845 års förordning stadgar, stå öppet för *domaren* att efter omständigheterna pröfva köpets giltighet, samt för *sakegaren* att, der köpet skall bestå, kunna bringa köparen att med ed betyga, att emellan honom och säljaren är på god tro så tingadt och betaldt, som afhandlingen innehåller.

Utskottet, som finner att Riksdagen bör, med uttalande af sitt gillande utaf motionens syfte, till Kongl. Maj:ts vidare åtgärd öfverlemna den närmare formuleringen af lagförslaget, får derföre hemställa,

att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstadganden i syfte, att den, som tillhandlar sig lösören och tillåter, att desamma få i säljarens vård qvarblifva, icke må ega att från säljarens konkursbo uttaga samma lösören, der

icke köpeafhandlingen blifvit på det sätt upprättad och med densamma så förfarits, som, i fråga om sådan egendoms fredande från utmätning för säljarens skuld, föreskrifves i förordningen den 20 November 1845.

Stockholm den 1 Maj 1882.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation:

af Herr *Bergström*.
